

Els Borbons

obviats

La història dels Borbons està farcida de matrimonis morganàtics. Aquest tipus de casaments, un hereu o hereva que es desposa amb un desigual, han estat sempre motiu de renúncia als drets dinàstics. L'aplicació arbitrària d'aquesta norma, basada en la tradició monàrquica, ha enfrontat les diferents branques de la família.

El 16 de novembre de 1700 Lluís XIV de França acceptà el testament de l'embadalit Carles II de les Espanyes, que instaurà en el tron un nét seu, Philippe d'Anjou. Una nova dinastia s'ensenyoria de l'imperi bastit pels Trastàmars dos segles abans. Felip V, ja rei d'Espanya per dret de conquesta, promulgà el reglament de 10 de maig de 1713, que sancionà l'exclusió de les dones a la corona. El seu fill Carles III, el dèspota il·lustrat però dèspota al capdavant, dictà la Pragmàtica Sanció de 29 de març de 1776, no abolida –pel que fa a la corona– encara i reconeguda per l'article 57.1 de la Constitució vigent quan diu “ordre regular”, que discriminava els matrimonis entre desiguals. Aquesta llei ha estat assumida i acatada per tots els membres de la casa de Borbó espanyola sense excepció, i tot aquell que l'ha transgredida ha estat separat, ell i els seus descendents, del dret de successió.

La primera víctima de la Pragmàtica carolina fou l'infant Lluís de Borbó i Farnesio, darrer fill de Felip V i l'ambiciosa Isabel. Femeller declarat, renuncià a la riquíssima carrera eclesiàstica preparada pels seus progenitors, cardenal arquebisbe de Toledo i arquebisbe de Sevilla. Escandaloses foren les seves relliscades amoroses, sobretot amb Antonia María Rodríguez i una tal Mariquita, ambdues prenyades per l'infant i foragitades subreptíciament de Madrid. Finalment trobà l'estabilitat en María Teresa de Vallabriga y Rozas, amb qui casà desigualment el 1760. Carles III donà el seu consentiment satisfet, car casava definitivament el seu libidinos germà i alhora l'apartava de la successió.

Paquito. L'infant Francesc de Paula, “Paquito”, considerat per més d'un fruit de la unió adúltera de la reina Maria Lluïsa, dona de Carles IV, amb el seu favorit Godoy, fou exclòs de la successió

per les Corts de Cadis el 18 de març de 1812, encara que un decret de les mateixes Corts el rehabilità el 18 de març de 1820. Després de la mort del seu germà Ferran VII, que abolí la prohibició de regnar les dones, féu costat a la neboda Isabel II enfront de les pretensions del seu altre germà don Carlos (el dels carlins, que per raons d'espai no tractarem ací), encara que tot indica que en la decisió influí la seva dominant muller Lluïsa Carlota de Borbó – Dues Sicílies, dona amb caràcter que féu i desféu per tal de casar el seu estimadíssim primogènit Francesc d'Assís, duc de Cadis, amb la jove reina. Paquito mostrà una inusitada inclinació vers les idees liberals i abraçà la masoneria. Vidu de Lluïsa Carlota, tornà a contreure matrimoni, amb una plebea de Múrcia, Teresa Arredondo. Isabel II consentí el matrimoni del seu sogre, l'agracià amb el títol de duc de San Ricardo, però restaren exclosos ell i els fills del matrimoni –que n'hi hagué– de la successió.

Dels onze fills de Paquito i Lluïsa Carlota, tots ells de vides atzaroses, destaquen el major, consort d'una concupiscent Isabel, i Enric, el republicà (que de tot florí a la família) i duc de Sevilla. Francesc d'Assís casà en 1846 amb la reina. Matrimoni mal avingut, aviat circularen rumors sobre l'homosexualitat del marit, mentre que la reina es lliurà a una desenfrenada vida extraconjugual. Se separaren després de la Revolució de 1868, que costà la corona a Isabel.

Enric, de naturalesa extravagant, contragué matrimoni desigual amb la valenciana Elena de Castellví i Shelly, filla dels comtes de Castellar. La reina mai no autoritzà l'enllaç, però l'obstinat Enric casà en secret en Roma al maig de 1847. Desposseït de tots els drets a la successió, féu públic un manifest d'adhesió republicana que signà com a ciutadà Enricque María Borbón. Altrament, una germana,

Josefa (més coneguda com dona Pepita), perdé tots els drets en casar amb un cubà descendent de catalans i idees revolucionàries, Josep Güell i Renté.

La germana d'Isabel II, Lluïsa Ferranda, també el 1846 havia casat amb Antoni d'Orleans, duc de Montpensier i fill de Lluís Felip de França. Un cop caiguda en desgràcia la seva cunyada, conspirà per ocupar el tron vacant. Enfrontat al seu cunyat Enric, el desafiat i el matà en duel, escàndol que afectà per sempre les seves pretensions a la corona.

La descendència d'Isabel II. Tot i que no del seu marit, Isabel II duugué al món una nombrosa prole. Tot seguint les convencions dinàstiques, fou el fill mascle qui ocupà la corona restaurada. La primogènita, la infanta Isabel, "la Chata", fou casada aquell 1868 amb el príncep Gaetano di Borbone, germà del destronat Francesc II de les Dues Sicílies. La infanta Pau, segona filla que sobrevisqué, esposà Lluís Ferran de Baviera, mentre que Eulàlia, la menor, tingué un dissortat matrimoni amb Antoni d'Orleans (fill de l'anterior del mateix nom). Alfons XII, que tampoc s'estalvià una vida llicenciosa, morí deixant dues filles, Maria de la Mercè i Maria Teresa, i un fill pòstum, Alfons XIII (havia tingut, però, dos fills naturals amb la coneguda soprano Elena Sanz). La primera casà amb Carles de Borbó - Dues Sicílies, nebot de Francesc II i cap de la casa reial borbònico-napolitana a la mort sense successió masculina del seu germà Ferran. Maria Teresa, com la seva tieta Pau, emparentà amb els Wittelsbach bàvars.

Alfons XIII s'uní en matrimoni el 1906 amb Victòria Eugènia de Battemberg, neboda d'Eduard VII d'Anglaterra. Una maledicció per a la dinastia, car hi introduí la terrible hemofília. Dos dels seus fills mascles foren víctimes de tan greu afeció: el major i príncep d'Astúries Alfons i el petit Gonçal, mentre que el secundogènit Jaume era sordmut; el tercer fill, Joan, nasqué sa. Tingué també dues filles, les infantes Beatriu (casada amb Alessandro Torlonia i àvia del televisiu "comte" -títol sense cap validesa legal- Lecquio) i Maria Cristina, casada amb un altre noble italià. També l'hi coneixem quatre bastards.

L'infant Francesc de Paula, fill de Carles IV -de vermell, al centre de la imatge-, va ser apartat de la successió per les Corts de Cadis.

Proclamada la II República, els Borbons prenen el camí de l'exili. Victòria Eugènia, farta de les infidelitats del seu espòs, l'abandonà. Altrament, el dissortat príncep d'Astúries vivia una existència marcada per la malaltia. A Lausana estant, convalescent de la darrera crisi, conegué l'atractiva cubana Edelmira Sampetro, filla d'un productor de sucre, i es casà el juny de 1933. A les noces no acudí Alfons XIII, que prèviament requerí del seu fill la renúncia a la successió, tal i com disposava la Pragmàtica de 1776. Alhora el rei, a qui la premsa britànica atribuïa l'ardit (preparació de l'idil·li) per desempallegar-se del llast dinàstic que representava el seu fill major, cominà el secundogènit Jaume a renunciar també per ser un discapacitat. El 1935 Jaume casà amb Emanuela Dampierre, filla dels ducs de San Lorenzo, que comportà l'exclusió de l'infant i el seus descendents a la corona espanyola.

Alfons es divorcià de la primera muller i tornà a contreure matrimoni amb la també cubana Marta Rocafort, filla d'un dentista. La parella també fracassà i l'infant cercà consolació en drogues i dones fàcils; morí en accident de cotxe, el setembre de 1938, en companyia d'una cigarrera de club nocturn.

Jaume correria distinta sort. Del matrimoni amb la Dampierre nasqueren dos fills, Alfons (1936) i Gonçal (1937). Al-

fons XIII havia abdicat en el seu fill Joan el 15 de gener de 1941, un mes abans del seu traspàs, i Jaume, d'antuvi, acatà la voluntat del seu pare, però no Emanuela, ni els monàrquics francesos, que el consideren el cap de la casa de Borbó. Joan, però, contraatacà; de Lausana estant, el juliol de 1945 fa pública una segona renúncia de Jaume. La Dampierre muntà en còlera, no acceptà les renúncies del seu espòs i se separà d'ell l'any següent. Jaume prengué llavors un altre tarannà, declarà nul·les les renúncies anteriors i s'adjudicà la direcció de la casa de Borbó.

Franco s'instal·la en el poder com a "regent" d'un regne sense rei (1947, llei de successió), on ell era el *caudillo* suprem i els fills del destronat Alfons XIII disputaven la legitimitat dinàstica. Joan, però, sempre jugà la basa del matrimoni morganàtic del seu competidor i germà. Així, quan s'anuncià el compromís matrimonial entre el fill primogènit de Jaume, Alfons i Maria del Carmen Martínez-Bordiu, néta del dictador, Joan no dubtà a esgrimir la Pragmàtica de 1776 per desbaratar les pretensions de l'altra branca de la família, en carta dirigida al ministre de Justícia Antonio María de Oriol. El fill de Joan, però, ja havia estat nomenat successor de Franco el 12 de juliol de 1969.

David Garrido